

СТЕПАНЕНКО Сергій Віталійович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою, Харківський національний університет радіоелектроніки, <https://orcid.org/0000-0002-6132-328X>
ЛУНКІН Валерій Валерійович, науковий співробітник відділу економіки, менеджменту та трансферу інновацій у тваринництві Інституту тваринництва Національної академії аграрних наук України, <https://orcid.org/0009-0002-4626-8558>

ІНВЕСТИЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Степаненко С.В., Лункін В.В. Інвестиційні механізми формування та розвитку ресурсного потенціалу аграрних підприємств.

У дослідженні представлено концептуальний підхід до ресурсного потенціалу агропідприємств, зокрема його складові, серед яких виділяються земельний, трудовий, фінансовий, матеріальний, інноваційний та інші ресурси. В рамках дослідження обґрунтовано необхідність стратегічного управління ресурсами та їх інтеграції в сучасні бізнес-процеси для досягнення сталого розвитку агросектору. Наведено визначення категорії «ресурсний потенціал». Виявлено, що важливими складовими є біо-ресурси, матеріально-технічні ресурси, енергетичні, інноваційні та інформаційні ресурси, а також людський капітал, які впливають на стабільність та розвиток підприємств. Дослідження дозволило виявити, що ресурсний потенціал агропідприємств визначається їх здатністю ефективно використовувати наявні ресурси для досягнення стратегічних цілей, зокрема для забезпечення сталого зростання та підвищення ефективності діяльності. В дослідженні також розглянуто важливість впровадження інвестицій у модернізацію матеріально-технічної бази, розвитку інноваційних технологій та удосконалення управління людським капіталом. Виявлено, що інвестиційна діяльність, орієнтована на інтеграцію сталих технологій та підтримку екологічного балансу, є критично важливою для забезпечення не лише економічної ефективності, але й екологічної стабільності. В умовах трансформації аграрного сектору та змін у світовому економічному середовищі в дослідженні підкреслено важливість інвестиційних механізмів для зміцнення ресурсного потенціалу аграрних підприємств та їх адаптації до сучасних викликів. Виявлено, що інвестиції в інновації та розвиток людського капіталу сприяють покращенню ефективності виробництва, забезпеченню продовольчої безпеки та зміцненню конкурентоспроможності на міжнародних ринках.

Ключові слова: ресурсний потенціал, складові ресурсного потенціалу, аграрні підприємства, інвестиційні механізми, стійкий розвиток, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Формування та розвиток ресурсного потенціалу аграрних підприємств є важливим фактором для забезпечення їх конкурентоспроможності та стійкого функціонування в умовах ринкової економіки. Незважаючи на існуючі програми підтримки аграрного сектору, проблеми залучення інвестицій для вдосконалення виробничих потужностей та ресурсної бази залишаються актуальними. Недостатній обсяг фінансових ресурсів, застаріле обладнання, низька продуктивність праці, а також обмежений доступ до новітніх технологій є ключовими перешкодами на шляху до ефективного використання та розвитку ресурсного потенціалу аграрних підприємств. Тому розробка інвестиційних механізмів, що сприяють залученню інвестицій та їх ефективному використанню для підвищення продуктивності та оновлення матеріально-технічної бази, є важливим науковим завданням і має суттєве практичне значення для розвитку аграрної галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням ресурсного потенціалу агропідприємств присвячено велику кількість праць, зокрема такі вчені як Баланюк І. [8], Бірак Є. [9], Бондаренко В. [1], Воронкова А. [7], Клокар О. [5], Куцина Л. [7], Левандівський О. [8], Макеев О. [3], Матковський П. [8], Мацків В. [8], Михайлик О. [9], Смолич Д. [4], Степаненко С. [2], Тимошук І. [4] та інші зробили вагомий внесок у розвиток теоретичних положень та методичних засад розвитку ресурсного потенціалу агропідприємств.

Незважаючи на значну увагу, яку наукова спільнота приділяє тематиці інвестицій у розвиток аграрного сектору, деякі питання залишаються недостатньо дослідженими. Сучасні науковці вивчають різноманітні аспекти залучення

капіталу, але механізми, що забезпечують ефективно залучення інвестицій саме до розвитку ресурсного потенціалу аграрних підприємств, потребують більш ґрунтовного аналізу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств через вдосконалення механізмів залучення інвестицій у розвиток їх ресурсного потенціалу.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах сучасних економічних викликів якісне зростання аграрного сектору України, підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва та зміцнення конкурентоспроможності національної продукції на внутрішньому і світовому ринку потребують дієвих інвестиційних механізмів. Формування та розвиток ресурсного потенціалу аграрних підприємств є ключовим чинником для досягнення цих цілей, адже саме інвестиції у кадровий, майновий та фінансовий потенціали створюють основу для технологічного оновлення, екологічної стабільності та стійкого розвитку галузі. Враховуючи зростаючі глобальні виклики, такі як екологічні проблеми, необхідність раціонального природокористування та забезпечення продовольчої безпеки, реалізація інвестиційних механізмів є необхідною умовою для ефективного використання ресурсного потенціалу, збалансованого регіонального розвитку та переходу аграрного сектору на інноваційний шлях. Таким чином, розробка і впровадження дієвих інвестиційних механізмів дозволять забезпечити сталий соціально-економічний розвиток аграрного сектору і підвищити його стійкість в умовах інклюзивної економіки.

Ресурсний потенціал як економічну категорію можна розглядати з різних точок зору, виділяючи в залежності від завдань дослідження або ресурсну, або функціональну, або ресурсно-цільову чи інші концепції. Відповідно з різних точок зору можна розглядати і процеси його формування, розвитку та використання: закономірності, загальні економічні закони, принципи та фактори [1].

Сукупність ресурсів свідчить про ресурсні можливості організації. Однією з особливостей ресурсного потенціалу аграрних підприємств є значна роль земельних ресурсів, що характеризуються насамперед родючістю земель, що надають значний вплив на забезпеченість ресурсного потенціалу та ефективність його використання. Представлений спектр функціональної спрямованості ресурсного потенціалу в більшості випадків є вузьким і не відповідає сучасним поглядам на реалізацію бізнес-процесів, а його розуміння необхідно розширити за рахунок включення концепцій сучасних теорій сталого та інклюзивного розвитку. Зазначений підхід отримав відображення у такому визначенні категорії «ресурсний потенціал»: сукупність ресурсів, що може бути залучена у виробничі процеси за наявних технологій і соціально-економічних відносин з метою реалізації тактичної мети отримання максимального прибутку підприємством в рамках стратегії підтримання екологічного балансу навколишнього середовища та розбудови механізмів гармонізації соціальних відносин [2].

Отже, ресурсний потенціал суб'єктів аграрного бізнесу є сукупністю різних видів потенціалів та складається із: земельного, трудового, енергетичного, матеріального, фінансового, інноваційного, інвестиційного, інфраструктурного, технологічного, біокліматичного, інформаційного та ін. Для кожного окремого виду потенціалу характерна своя самостійна галузь формування, розвитку та використання.

Для суб'єктів аграрного бізнесу ресурсний потенціал характеризується специфічними властивостями, пов'язаними із неспроможністю відділення сільськогосподарської діяльності від природних ресурсів, розміщених на конкретній

території. Меншою мірою це стосується трудових ресурсів. Ситуація, яка склалася з еміграцією робочої сили за кордон, насамперед із сільської місцевості, є несприятливою. Ці два чинники обумовлюють важливість реалізації соціально-екологічно-орієнтованої політики управління ресурсним потенціалом суб'єктів аграрного бізнесу. Взаємодія підприємства із зовнішнім середовищем у ході залучення ресурсів накладає на нього певний рівень відповідальності щодо внесення своєї частки в досягнення цілей сталого та інклюзивного розвитку сільських територій [3].

Важливим економічним чинником, що визначає ресурсозабезпеченість суб'єктів аграрного бізнесу, є високий рівень монополізації ринку засобів виробництва для АПК. Сьогодні в більшості галузей, що «обслуговують» сільське господарство (машинобудування, хімічна промисловість, газова, нафтопереробна), представлено обмежену кількість виробників, а в деяких випадках і єдиний, все це створює можливості встановлювати ціни на товари, виходячи з власних інтересів.

Техніко-технологічні фактори визначають насамперед можливість інтенсивного розширеного відтворення ресурсної бази аграрних підприємств, оскільки передбачають можливості застосування досягнень аграрної науки та техніки у відтворювальному процесі.

Велику роль у формуванні ресурсного потенціалу суб'єктів АПК грають також соціокультурні чинники. Значимість цих чинників зумовлена тим, що виробництво здійснюється не саме по собі, а в результаті рішення, прийнятого керівництвом, тому у цьому соціальному аграрному середовищі має циркулювати ідея, що інтенсифікація виробництва – запорука ефективної конкурентоспроможної діяльності.

Отже, ресурсний потенціал агропідприємства – це сукупність наявних та доступних ресурсів, які забезпечують його стабільну діяльність, розвиток та конкурентоспроможність на ринку. Дослідження джерел літератури [1-5] дозволило виділити основні складові ресурсного потенціалу агропідприємств, які представлені на рис. 1.

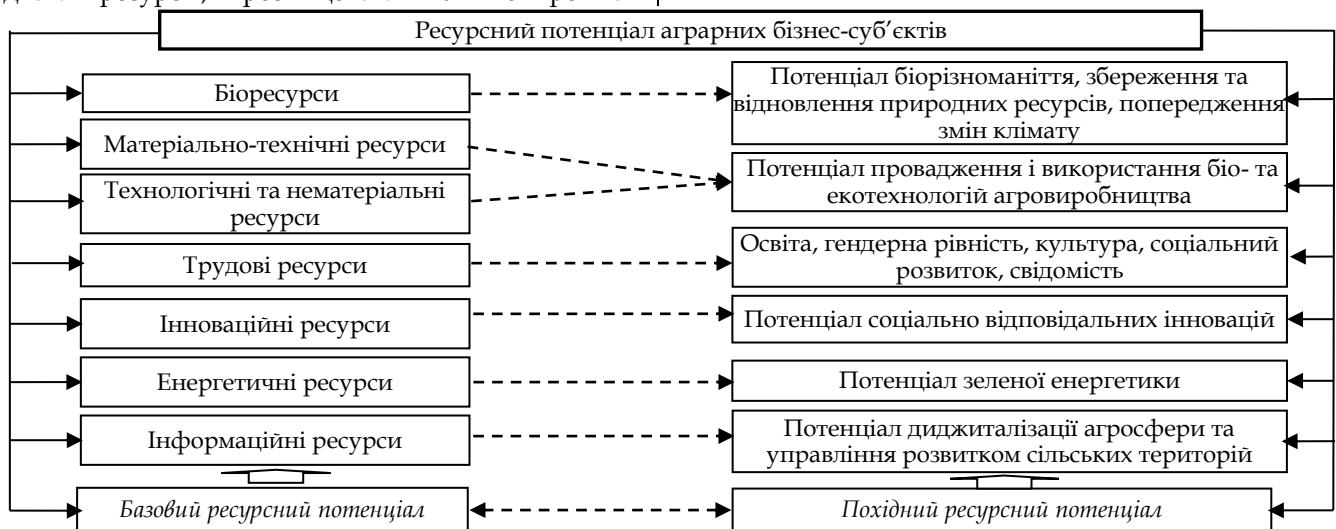

Рис. 1. Складові ресурсного потенціалу бізнес-суб'єктів агроекономіки

Джерело: авторська розробка

Ресурсний потенціал аграрних бізнес-суб'єктів охоплює комплекс різноманітних ресурсів, необхідних для забезпечення ефективної діяльності, сталого розвитку та конкурентоспроможності на ринку. Основні складові цього потенціалу включають біоресурси, матеріально-технічні, технологічні та нематеріальні ресурси, трудові, інноваційні, енергетичні, інформаційні ресурси, а також базовий ресурсний потенціал. Кожна з цих складових має свою важливість для забезпечення ефективності функціонування та розвитку агропідприємств, а їх збалансоване використання є ключем до успіху.

Почнемо з біоресурсів, які є основою для аграрного бізнесу, адже саме біологічні ресурси лежать в основі виробництва сільськогосподарської продукції. До них належать посівні культури, що забезпечують врожаї зернових, олійних, овочевих та інших культур, а також тваринництво, яке забезпечує підприємство продукцією тваринного походження. Важливою складовою біоресурсів є біологічні системи ґрунту, зокрема мікроорганізми, які підтримують родючість ґрунту та сприяють стабільному і якісному врожаю. Ефективне управління біоресурсами дозволяє підприємствам забезпечувати стійке виробництво, при цьому зберігаючи екосистему та підвищуючи родючість ґрунтів.

Матеріально-технічні ресурси включають усі фізичні активи агропідприємства, необхідні для виконання операцій. Це, зокрема, сільськогосподарська техніка – трактори, комбайни, сівалки, які використовуються для обробки землі, посіву та збору врожаю. До матеріально-технічних ресурсів також належить обладнання для переробки продукції, яке дозволяє зберігати та доставляти продукцію в якісному вигляді. Інфраструктура підприємства, яка включає складські приміщення, логістичні засоби, офіси та інші об'єкти, є важливим елементом для підтримання ефективної діяльності. Завдяки цьому комплексу матеріально-технічних ресурсів агропідприємство отримує необхідні умови для безперервного виробничого процесу та збільшення продуктивності.

До технологічних та нематеріальних ресурсів належать передові методи обробки ґрунту, посіву, зберігання продукції та управління логістикою, що сприяють підвищенню ефективності виробництва. Ця складова охоплює як фізичні, так і нематеріальні активи підприємства. Нематеріальні активи включають бренди, патенти, авторські права, репутацію підприємства на ринку. Вони сприяють створенню конкурентних переваг та допомагають зміцнити позиції підприємства на ринку, підвищуючи довіру споживачів і збільшуючи цінність продукції.

Трудові ресурси є людським капіталом підприємства, що значною мірою визначає якість і продуктивність його діяльності. До трудових ресурсів належать робітники, залучені до фізичної праці, а також спеціалісти, такі як агрономи, інженери, ветеринари, які надають професійні послуги та контролюють процеси на підприємстві. Управлінський персонал, який здійснює стратегічне планування, організує роботу, забезпечує

фінансову стабільність і займається маркетингом, також є важливою складовою трудового потенціалу. Розвиток трудових ресурсів шляхом підвищення кваліфікації персоналу та впровадження ефективних методів управління дозволяє підприємству досягати вищих результатів.

Інноваційні ресурси охоплюють новітні знання, технології та наукові розробки, які допомагають агропідприємствам підвищувати продуктивність та впроваджувати нові підходи до ведення сільського господарства. Це можуть бути науково-дослідні розробки у сфері обробки ґрунтів, боротьби з шкідниками, ефективного використання водних ресурсів. Інноваційні технології включають автоматизацію виробничих процесів, використання дронів для моніторингу стану полів, а також застосування екологічно безпечних технологій, які зменшують негативний вплив на довкілля.

Енергетичні ресурси відіграють ключову роль у забезпеченні безперебійного функціонування всіх виробничих процесів на підприємстві. До енергетичних ресурсів належать як традиційні види палива, так і електроенергія, що використовуються для роботи техніки та обладнання. Останнім часом все більше уваги приділяється впровадженню відновлюваних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергія, які дозволяють агропідприємствам знижувати витрати та підвищувати екологічність виробництва. Енергозберігаючі технології, які дозволяють зменшити споживання енергії та підвищити ефективність використання енергоресурсів, також сприяють зниженню виробничих витрат.

Інформаційні ресурси забезпечують агропідприємство актуальною інформацією для прийняття ефективних управлінських рішень. До них належать маркетингова інформація про попит на ринку, дані про конкурентів, технологічна інформація про нові методи виробництва і матеріали. Управлінська інформація дозволяє оптимізувати планування, контроль і виробничі процеси. Завдяки інформаційним ресурсам підприємства можуть швидко адаптуватися до змін на ринку та використовувати новітні технології для покращення результатів діяльності.

Збалансоване управління цими ресурсами та їх ефективне використання дозволяє агропідприємствам оптимізувати виробничі процеси, підвищити продуктивність і забезпечити довготривале зростання та конкурентоспроможність на ринку.

Інвестиції відіграють ключову роль у формуванні та розвитку ресурсного потенціалу агропідприємств як за складовими, так і в цілому, оскільки дозволяють забезпечити стабільність, конкурентоспроможність та ефективне використання наявних ресурсів у довгостроковій перспективі [6–9]. Основне значення інвестицій у цьому контексті охоплює кілька важливих аспектів.

Насамперед інвестиції сприяють оновленню та модернізації матеріально-технічної бази. Це включає впровадження сучасного обладнання, інноваційних технологій і створення якісної інфраструктури, що підвищує продуктивність

праці та оптимізує використання ресурсів, знижуючи при цьому виробничі витрати. У сільському господарстві, де ресурси активно використовуються, постійна модернізація техніки і технологій є критичною для підтримки високої ефективності. Нове обладнання, наприклад, дозволяє проводити обробку земель, посів та збирання врожаю швидше і якісніше, що сприяє стабільному зростанню обсягів виробництва.

Розширення земельного банку та оптимізація земельних ресурсів – ще один важливий напрям інвестицій. Завдяки інвестиціям агропідприємства можуть придбати додаткові земельні ділянки, що сприяє збільшенню виробничих потужностей і ефективному управлінню земельними ресурсами. Інвестиції також дозволяють запроваджувати передові методи обробки ґрунту, зрошення і захисту рослин, що своєю чергою сприяє покращенню продуктивності земельного банку.

Розвиток людського капіталу є ще однією важливою складовою, де інвестиції мають значний вплив. Вкладення у підготовку та навчання працівників, підвищення їх кваліфікації та залучення висококваліфікованих фахівців є необхідними для ефективного управління та адаптації до змін на ринку. Такі інвестиції сприяють покращенню якості виробничих процесів і допомагають підприємству застосовувати інноваційні підходи.

Інвестиції у впровадження інновацій та цифровізацію відкривають нові можливості для агропідприємств, зокрема для автоматизації та оптимізації бізнес-процесів. Наукові розробки та інноваційні проекти дозволяють впроваджувати сучасні системи моніторингу, такі як GPS та дрони для оцінки стану посівів. Також цифрові рішення, як-от сенсори для зрошення, підвищують точність управління ресурсами, що допомагає значно підвищити продуктивність і зменшити витрати.

Інвестиції також підтримують диверсифікацію та розвиток нових видів діяльності. Це може включати впровадження органічного землеробства, розвиток агротуризму або розширення асортименту продукції, що створює додаткову вартість. Розширення діяльності дозволяє мінімізувати ризики, підвищувати прибутковість і сприяє стійкості агропідприємства до коливань ринку.

Інвестиції в аграрний сектор сприяють сталому розвитку та підвищенню екологічної відповідальності підприємств, що є особливо актуальним в умовах загострення глобальних екологічних проблем. Вкладення у впровадження екоінновацій дозволяють агропідприємствам зменшувати свій негативний вплив на довкілля шляхом оптимізації виробничих процесів і впровадження сучасних технологій, орієнтованих на збереження природних ресурсів [6]. Це не тільки підвищує екологічну стійкість підприємства, але й дозволяє адаптувати його діяльність до нових вимог екологічного законодавства та міжнародних стандартів. Зокрема, інвестиції в технології, що забезпечують енергоефективність, дозволяють

значно скоротити споживання енергії та зменшити викиди вуглекислого газу, що має безпосередній позитивний ефект на екологію. Використання біопрепаратів замість хімічних добрив і пестицидів знижує ризики забруднення ґрунтів і водних ресурсів, що сприяє відновленню біологічного балансу та підвищенню якості продукції. Водночас перехід до циркулярних моделей виробництва, таких як скорочення та повторне використання відходів, дає змогу зменшити кількість відходів, перетворюючи їх на нові ресурси для виробництва. Крім цього, екоінвестиції підвищують привабливість агропідприємств для споживачів, особливо для тих, хто надає перевагу екологічно чистій продукції. Сучасні споживачі дедалі більше цінують відповідальне ставлення компаній до природи, що формує їх лояльність і готовність підтримувати продукцію, яка відповідає принципам сталого розвитку. Внаслідок цього підприємства не лише отримують конкурентну перевагу, а й активно залучають нових споживачів, для яких важливі екологічні цінності, сприяючи водночас загальному екологічному благополуччю.

Завдяки інвестиціям аграрні підприємства можуть отримати доступ до новітніх технологій та інновацій, що сприяють підвищенню продуктивності та оптимізації операційних процесів. Інвестиційні вливання в автоматизацію, цифровізацію та сучасне обладнання дозволяють підприємствам скорочувати витрати, підвищувати ефективність праці та мінімізувати вплив людського фактора, що в кінцевому результаті призводить до більш стабільного виробничого циклу та вищої якості продукції. Нарешті, інвестиції сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємства, забезпечуючи можливість створення унікальних переваг на ринку. Завдяки вкладенням у розробку та реалізацію інноваційних рішень, маркетингових стратегій і розвиток бренду агропідприємства можуть не лише зміцнити свої позиції на внутрішньому ринку, але й отримати можливості для виходу на міжнародні ринки. Інвестиції в маркетинг дозволяють розширювати клієнтську базу, підвищувати лояльність споживачів і створювати міцний бренд, який викликає довіру та впізнаваність серед споживачів, що є основою для довгострокового зростання та стійкого розвитку агропідприємства в умовах глобальної конкуренції.

Залучення інвестиції є основою для формування ресурсного потенціалу агропідприємств як за складовими, так і загалом. Інвестиційні механізми забезпечують ефективну матеріально-технічну базу, розвивають людський капітал, впроваджують екологічні практики та інноваційні технології, що у комплексі забезпечує стійкий розвиток, рентабельність і конкурентоспроможність на довготривалу перспективу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Ефективне управління ресурсним потенціалом аграрних підприємств України є критично важливим для забезпечення їх стійкості та конкурентоспроможності. Механізми інвестування у матеріально-технічну базу, земельний фонд, людський капітал, інновації та екологічна відповідальність створюють основу для розвитку і

підвищення ефективності аграрного сектору. В сучасних умовах, коли зростають вимоги до екологічної стабільності, раціонального природокористування та забезпечення продовольчої безпеки, особливого значення набуває реалізація інвестиційних механізмів, орієнтованих на інклюзивний та сталий розвиток. Ресурсний потенціал аграрного підприємства (сукупність біологічних,

матеріально-технічних, технологічних, трудових, енергетичних та інформаційних складових) повинен використовуватися збалансовано для досягнення довгострокових стратегічних цілей. Це забезпечує ефективне функціонування підприємства, сприяє оптимізації витрат та підвищує його здатність адаптуватися до змін у внутрішньому та глобальному середовищі.

Література.

1. **Бондаренко В.М.** Ресурсний потенціал регіону: методологія формування та перспективи використання: монографія. Вінниця: РВВ ВНАУ, 2012. 373 с.
2. **Степаненко С.В.** Ресурсний потенціал аграрних підприємств: елементи та особливості їх поєднання в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.96>.
3. **Макєєв О.О.** Управління ресурсним потенціалом суб'єктів аграрного бізнесу: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04. Суми. СНАУ, 2021. 22 с.
4. **Смоліч Д.В., Тимошук І.В.** Ресурсний потенціал підприємства: сутність, складові та модель управління в сучасних умовах господарювання. *Економічний простір*. 2020. №153. С. 75-82.
5. **Клокар О.О.** Ресурсний потенціал аграрного сектора економіки: теоретичні та практичні аспекти дослідження його ефективного відтворення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Випуск 5. С. 183-186.
6. Екологічні інвестиції: загальний тренд, який вже в Україні. CFA Society. Ukraine. URL: <https://ua.cfaukraine.org/ekologichni-investytsiyi-globalnyj-trend-yakyj-vzhe-v-ukrayini/>.
7. **Куцина Л.В., Воронкова А.А.** Інвестиції як чинник інклюзивного розвитку аграрної сфери економіки. *Інклюзивний розвиток економіки в умовах глобальних викликів сьогодення*: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. С. 139-141.
8. **Левандівський О., Баланик І., Матковський П., Мацків В.** Ресурсний потенціал в інвестиційному забезпеченні сільськогосподарських підприємств. *The actual problems of regional economy development*. 2023. № 1. С. 192-201.
9. **Михайлик О., Бірак Є.** Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-86>.

References.

12. **Bondarenko, V.M.** (2012). *Resursnyj potentsial rehionu: metodolohiia formuvannia ta perspektyvy vykorystannia*. [Resource potential of the region: methodology of formation and prospects of use]. RVV VNAU. Vinnytsia. Ukraine.
13. **Stepanenko, S.V.** (2022). «Resource potential of agricultural enterprises: elements and features of their combination in modern conditions». *Efektivna ekonomika*. № 2. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.96>.
14. **Makieiev, O.O.** (2021). *Upravlinnia resursnym potentsialom sub'iektiv ahrarnoho biznesu*. [Management of resource potential of agricultural business entities]. Abstract of Ph.D. Thesis. 08.00.04. SNAU. Sumy. Ukraine.
15. **Smolych, D.V., Tymoschuk I.V.** (2020). «Resource potential of an enterprise: essence, components and management model in modern economic conditions». *Ekonomichnyj prostir*. №153. pp. 75-82.
16. **Klokar, O.O.** (2014). «Resource potential of the agricultural sector of the economy: theoretical and practical aspects of studying its effective reproduction». *Naukovyj visnyk Kherson's'koho derzhavnogo universytetu*. Issue 5. pp. 183-186.
17. *Ekologichni investytsii: zahal'nyj trend, iakyj vzhe v Ukraini*. CFA Society. Ukraine. [Environmental investments: a general trend that is already in Ukraine]. Available at: <https://ua.cfaukraine.org/ekologichni-investytsiyi-globalnyj-trend-yakyj-vzhe-v-ukrayini/>.
18. **Kutsyna, L.V., Voronkova A.A.** (2020). «Investments as a factor of inclusive development of the agricultural sector of the economy». *Inklyuzyvnyj rozvytok ekonomiky v umovakh hlobal'nykh vyklykiv s'ohodennia*. [Investytsii yak chynnyk inklyuzyvnoho rozvytku ahrarnoi sfery ekonomiky]. *Proceeding of the Materials of the Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi internet-konferentsii*. KhNUMH im. O. M. Beketova. Kharkiv. Ukraine.
19. **Levandivs'kyj, O., Balaniuk, I., Matkovs'kyj, P., Matskiy, V.** (2023). «Resource potential in investment provision of agricultural enterprises». *The actual problems of regional economy development*. № 1. pp. 192-201. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.1.19.192-201>.
20. **Mykhajlyk, O., Birak, Ye.** (2023). «Investment and innovative activity of enterprises under martial law». *Ekonomika ta suspil'stvo*. № 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-86>.

Abstract.

Stepanenko S., Lunkin V. *Investment mechanisms for the formation and development of resource potential in agricultural enterprises.*

The article discusses investment mechanisms for developing resource potential in agricultural enterprises under contemporary economic challenges. The research aims to theoretically substantiate and develop practical recommendations for enhancing the attractive investment of agricultural enterprises by improving mechanisms for attracting investments in developing their resource potential. The research presents a conceptual approach to the resource potential of agricultural enterprises, specifically its components, which include land, labor, financial, material, innovation, and other resources. The study justifies the necessity of strategic resource management and its integration into modern business processes to achieve sustainable development in the agricultural sector. The category "resource potential" encompasses the totality of resources that can be engaged in production processes to ensure competitiveness and the effective functioning of agricultural enterprises. It is revealed that critical components include biological resources, material and technical resources, energy, innovative and information resources, and human capital, which influence the stability and development of enterprises. The study also shows that the resource potential of agricultural enterprises is determined by their ability to efficiently use available resources to achieve strategic goals, mainly to ensure sustainable growth and increase operational efficiency. The importance of investing in material and technical infrastructure modernization, developing innovative technologies, and improving human capital management are also discussed. It is found that investment activities focused on integrating sustainable technologies and supporting ecological balance are critical for economic efficiency and ecological stability. In the context of the transformation of the agricultural sector and changes in the global economic environment, the study emphasizes the importance of investment mechanisms for strengthening the resource potential of agricultural enterprises and adapting them to modern challenges. The research concludes that investments in innovation and human capital development contribute to improved production efficiency, food security, and enhanced competitiveness in international markets. It is concluded that forming an effective investment policy

aimed at optimizing resource potential and improving the competitiveness of agricultural enterprises in the context of globalization and inclusive economic development is crucial.

Keywords: resource potential, components of resource potential, agricultural enterprises, investment mechanisms, sustainable development, competitiveness.

Стаття надійшла до редакції 10.08.2024 р.

Бібліографічний опис статті:

Степаненко С.В., Лункін В.В. Інвестиційні механізми формування та розвитку ресурсного потенціалу аграрних підприємств. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2024. № 5. С. 59-64.

Stepanenko S., Lunkin V. Investment mechanisms for the formation and development of resource potential in agricultural enterprises. Actual problems of innovative economy and law. 2024. No. 5, pp. 59-64.

УДК: 631.11:658.152:330.33; JEL classification: Q10; F14; G34
DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-5-13>

СТАРОВ Ілля Володимирович, науковий співробітник відділу економіки, менеджменту та трансферу інновацій у тваринництві Інституту тваринництва Національної академії аграрних наук України, <https://orcid.org/0009-0006-5454-5921>

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ З УРАХУВАННЯМ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Старов І. В. Моделювання процесів реструктуризації аграрних підприємств з урахуванням інтеграційних тенденцій.

У статті досліджено моделювання процесів реструктуризації аграрних підприємств із урахуванням інтеграційних тенденцій, таких як вертикальна та горизонтальна інтеграція. Основну увагу приділено розробці математичних моделей, які дозволяють оптимізувати діяльність підприємств в умовах глобалізації та зростаючої конкуренції. Виявлено, що ефективна реструктуризація сприяє створенню виробничо-збутових ланцюгів, оптимізації ресурсів, підвищенню якості продукції та її конкурентоспроможності. Запропоновано моделі інтеграції, які дозволяють враховувати специфіку підприємств та адаптувати їх до сучасних викликів ринку. Розглянуто вплив інноваційних технологій, таких як цифрові платформи, на підвищення ефективності управління. Також враховано вимоги міжнародних стандартів та потребу в адаптації до кліматичних змін. Використання системного підходу дозволяє підвищити гнучкість і стійкість підприємств у конкурентному середовищі.

Ключові слова: аграрні підприємства, реструктуризація, інтеграційні тенденції, математичне моделювання, вертикальна інтеграція, горизонтальна інтеграція.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні виклики глобалізації та інтеграції світової економіки змушують аграрний сектор адаптуватися до нових умов функціонування. Аграрні підприємства стикаються з такими проблемами, як зростання конкуренції, необхідність підвищення ефективності управління, оптимізації ресурсів, впровадження інноваційних технологій та забезпечення відповідності міжнародним стандартам. Особливого значення набувають процеси реструктуризації, які дозволяють підвищити гнучкість підприємств, створити ефективні виробничо-збутові ланцюги та інтегруватися у глобальні ринки.

Проте відсутність системного підходу до управління реструктуризацією, слабкий розвиток горизонтальної та вертикальної інтеграції, а також недостатнє використання математичних методів моделювання значно обмежують можливості аграрних підприємств у досягненні їх стратегічних цілей. Це вимагає створення ефективних моделей, які враховують специфіку галузі та інтеграційні тенденції, для формування конкурентоспроможних і стійких підприємств в умовах сучасної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Реструктуризація аграрних підприємств є предметом досліджень багатьох науковців, які аналізують цей процес у контексті адаптації до змінюваних економічних умов. Значну увагу приділено питанням оптимізації управління, використанню математичних моделей та інтеграції підприємств у глобальні виробничо-збутові ланцюги. Зокрема,

у роботах А.І. Ковальова та А.С. Дунайовської [1] акцентовано увагу на системному підході до управління реструктуризацією, що включає адаптацію до ринкових викликів і впровадження сучасних управлінських рішень.

Дослідження О.В. Мягкової [2] підкреслюють важливість удосконалення управлінських систем як складової частини реструктуризації, що сприяє покращенню ефективності використання ресурсів.

Проблематику фінансового оздоровлення підприємств та використання балансових моделей у реструктуризації висвітлено у роботах В.М. Бобік, М.О. Дзюба, Т.А. Жерібка [3]. Вони підкреслюють важливість інтеграції фінансового управління із загальними реструктуризаційними заходами, що дозволяє забезпечити стійкість підприємств у довгостроковій перспективі.

Дослідження Н.С. Скопенка [6] та інших присвячені формуванню та розвитку інтегрованих об'єднань в агропромисловому комплексі, що дозволяє створювати ефективні вертикально та горизонтально інтегровані структури. Автор виділяє переваги такого підходу, серед яких – зниження операційних витрат, підвищення конкурентоспроможності та покращення логістичних процесів.

Загалом аналіз останніх досліджень демонструє актуальність теми реструктуризації аграрних підприємств у контексті інтеграційних тенденцій. Водночас недостатня увага приділяється розробці конкретних моделей, які б одночасно враховували інноваційний, екологічний та